

Відділ освіти Врадівської районної державної адміністрації
Сирівська загальноосвітня школа I-III ступенів

Викладання правознавства через ноосферну парадигму освіти

Викладання правознавства через ноосферну парадигму освіти

В статті «Викладання правознавства через ноосферну парадигму освіти» автор Заслужений вчитель України Бетлій Л.С. ділиться своїми міркуваннями про перехід на нову філософію освіти, яка має глибоко враховувати природу формування свідомості наших вихованців, ставить нові підходи до виховної мети уроку, узагальнює можливі творчі прийоми по формуванню предметних компетентностей на уроках правознавства.

В Національній стратегії розвитку освіти, що прийнята на III Всеукраїнському з'їзді працівників освіти серед іншого названо:

- оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку; перехід від процесної до результатної, компетентісної парадигми освіти;
- забезпечення системного підвищення якісної освіти на індивідуальній основі; створення сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу;
- створення здоров'язберігаючого освітнього середовища;
- удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів т.і.;

Це наша стратегія та шлях, який мають безпосередньо реалізувати педагоги України.

Реальна ситуація в освіті говорить про те, що рівень якості освіти стрімко йде до низу, не дивлячись на те, що сьогодні маємо Державний освітній стандарт, програми, які чітко вказують на зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів; чітко виписані ключові, галузеві, предметні компетентності; методичні листи МОН України з 2005 року дають конкретні рекомендації по викладанню предметів в 5 – 11 класах.

Сьогодні в арсеналі вчителя десятки педагогічних технологій: критичне мислення, розвивальне, особистісно-орієнтоване, інтерактивне навчання т.і.

Результативність – низька.

Щось ми не враховуємо, десь ми відриваємося від природи, від законів Всесвіту.

Десь в гонитві за «модним», ми забуваємо про природу Людини, Дитини, забуваємо, що всі ми різні, сприймаємо світ через ліву і праву півкулю головного мозку, маємо свій темперамент, особливості пам'яті, мислення, уваги.

Ще більше занепокоєння викликає стан здоров'я дітей. Як показують дослідження «за останні 5 років в Україні зросли показники захворюваності дітей шкільного віку (7-14 р.) на 8,5 % » (М.С. Гончаренко «Ноосферна освіта – ключ до здоров'я »).

Для прикладу можна назвати дослідження, що проводилися в нашій школі по стану серцево-судинної системи (індекс Руфьє) та показники фізичної підготовленості учнів за компексом «Крок до здоров'я ».

За даними соціального опитування учнів 15-16 років:

- вживання алкоголю 25% опитаних розпочали з 13 років;
- тютюнопаління – 25-35 % з 12 років (юнаки);
- тютюнопаління – 25-40 % починали з 14-15 років (дівчата);
- на перегляд телепередач, роботу з комп'ютером витрачають за тиждень 75% вільного часу;
- на фізичну активність – 3-4 години на тиждень діти в селі і 0,5-1 години в місті.

Отже, сучасні технології навчання не задовольняють нас і в якості освіти і стані фізичного, психологічного, морального здоров'я вихованців.

Ще на початку XX століття В. Вернадський сформулював наукові основи життя всього живого на Землі, чим узагальнив наукові основи нерозривного єднання живого на землі, як частини розвитку Всесвіту.

На жаль, людство протиставило себе законам гармонійного розвитку Всесвіту, Природи, що ставить під загрозу існування цивілізації.

Природа дала людині свідомість. Її призначення – самовдосконалення у гармонії з Космосом.

Кожна Людина повинна знати своє призначення на Землі і ті закони Всесвіту, які вона повинна виконувати.

Виникло протиріччя XX століття: людина, не розуміючи свого призначення на Землі, поставила себе над природою. В. Вернадський розробив вчення про ноосферу, в якій довів, що людина квантова система – це водночас фізичне тіло і польова структура (духовне тіло). Лише в гармонії єдності цих двох начал людина як квантова система, як гармонійна невід’ємна частина Всесвіту в цілому, можлива. Учення В.Вернадського про ноосферу стало тим завершуючим етапом, що поєднав еволюцію живої речовини зі світом неживої матерії, створивши тим самим загальну схему єдиного процесу розвитку матеріального світу.

Сьогоднішня наука доводить, що мозок людини проходив і проходить еволюцію. Майже 110 млрд. його клітин здатні здійснювати більше 100млн. операцій за хвилину.

На різних етапах життя людства (і окремо людини) використовується певна сітка мозкових клітин, які взаємозв’язані.

Автор Т. Лірі виділяє 8-контурну модель мозку 1-2 є в тварин і людини, 3-8 властивий тільки людині.

1. – біовиживання
2. – емоційно-територіальний
3. – семантичний, часозв’язуючий
4. – морально-етичний, соціостатевий
5. – нейросоматичний
6. – нейрогенетичний
7. – мето програмування
8. – квантовий (нелінійний).

Людство переходить на 5 контур і вище, масово це відбудеться після 2013 року.

Мислення 5 контуру відрізняється повнотою образного сприйняття інформації і її логічного перероблення.

Ось чому необхідно подумати про ноосферну освіту.

Нагадаємо прописні істини про процеси пізнання, формування свідомості.

Цей процес розвивається через сенсорні системи – фізіологічні апарати, які переробляють одержану нами інформацію. Їх є 5 : зорова, слухова, смакова, дотикова, нюхова.

Кожна система розпочинається з рецепторів – спеціальних чутливих клітин, які сприймають та перетворюють різні види енергії (світлова, хімічна, механічна) на нервові імпульси, які передаються по нервових волокнах до нервових центрів кори півкуль.

Через нервові центри у нас формується суб’єктивне ставлення до подразнень, відчуття, враження, усвідомлення дійсності.

Підкреслюємо, що 90% усієї інформації поступає через зорову систему; слухове – забезпечує членороздільну мову; нюхова – підвищує продуктивність праці.

Все сприйняте через сенсорні системи потрапляє в сенсорну пам'ять і зберігає інформацію на час, потрібний для виконання завдання. Інформація зберігається декілька секунд, в цей час відділи мозку сприймають інформацію, що йде з довкілля, якщо цього не відбувається – менше як за секунду – сліди стираються і сенсорна пам'ять заповнюється новими сигналами. Те на що звернено увагу йде в короткочасну пам'ять (триває від секунди до кількох хвилин). Якщо інформація не повторюється – вона зникає, не залишається відчуття слідів. Людина одночасно може запам'ятати 7+2 інформаційні сигнали.

Об'єднання слідів пам'яті – це перехід короткотривалої пам'яті в довготривалу – запам'ятовується після багаторазового їхнього повторення і відтворення. Особливо запам'ятовується те, що сприймається під впливом сильної емоції.

В довготривалій пам'яті ми зберігаємо наші знання, вміння, навички. Воно нас повертає до минулого досвіду, допомагає зрозуміти сьогодення.

Довготривала пам'ять поділяється на:

- процедурна пам'ять – наслідкові зв'язки, діє через зоровий, слуховий, нюховий, руховий сенсорні центри кори півкуль;
- декларативна пам'ять – до помає відтворити об'єкти, події, епізоди, обличчя, місця. Вона усвідомлена.

За видами пам'яті поділяється:

- а) емоційно –пам'ять почуттів,
- б) образна (нюхова, слухова, смакова, зорова).

Тільки при тому, як знання, вміння, навички закладені в довготривалу пам'ять, можна говорити про розвиток мислення – процес пізнавальної діяльності, коли мозок виконує складні розумові операції, використовуючи при цьому поняття, судження, умовиводи, приймає рішення, використовуючи прийоми аналізу, синтезу, порівняння, абстрагування, узагальнення

- мислення має індивідуальні особливості;
- самостійність – самостійно ставити завдання;
- критичність – не потрапити під вплив чужих думок;
- гнучкість – змінювати свої дії під впливом ситуації;
- глибина – бачити те, чого не бачать інші, передбачити наслідки;
- широта – охопити широке коло питань;
- послідовність – дотримуватися наступності;
- швидкість – витрати часу.

На основі мислення формується уява, виникають уявлення, формуються поняття, узагальнення, висновки, що виражаються усним і писемним мовленням, створеними образами т.і.

Людина сприймає світ через праву і ліву півкулі головного мозку.

Ліва півкуля більше пристосована до аналітичної діяльності і відповідає за логічне мислення людини, за формування понять, побудову узагальнень, висновків, складання прогнозів т.і.

Права півкуля спеціалізується на забезпеченні образного сприйняття навколишнього середовища на основі минулого досвіду, на формуванні

особистісного емоційного ставлення до себе, інших людей, до предметів; є базою конкретного образного мислення, емоційного сприйняття оточення.

Так, як людині легше пройти шлях на двох ногах, ніж на одній, так їй краще сприймати світ, формувати свідомість через гармонію обох півкуль.

Але в одних людей краще розвинена права, інших ліва.

Це добре має пам'ятати вчитель. Проведені дослідження в Сирівській ЗОШ І-ІІІ ступенів виявили:

Клас	Всього учнів	Лівопівкульники	Правопівкульники
11	20	4	16
10	16	3	13
9	21	3	18
8	16	2	14
7	14	2	12

З простого дослідження випливає, що більшість учнів – це правопівкульники. Їх включити в роботу можна тільки через образне мислення. А саме такі можливості відкриває перед нами ноосферна парадигма розвитку освіти

Нагадаємо, що освіта - це, в першу чергу, спосіб орієнтації суспільства на якісні людські ресурси, передові технології в економіці, врешті, на положення та роль держави в суспільстві. Природні основи освіти даються людині світом природи, світом людей і світом мистецтва. Власне система освіти забезпечує передачу знань, вміння і звичок від покоління до покоління.

Саме передова система освіти робить можливим новий технологічний прорив у всіх сферах життя, перехід суспільства на новий екологічний, соціальний, політичний, культурний рівень. Можна сказати, що всебічне використання життєво важливих інновацій у сфері освіти повинно стати основою етичного, економічного та стратегічного завдання України у ХХІ столітті.

В Україні почато реформу в системі освіти, яка в першу чергу торкається самої системи навчання (кількість років навчання і семестри) та системи оцінювання навчальних досягнень учнів.

Традиційна система освіти, яка склалася в ХІХ столітті, та була оновлена в 30-70 роки ХХ століття, повністю зорієнтована на імператив підготовки людини знаючої. Нині світ має потребу в людині, яка розуміє і усвідомлює себе, суспільство і культуру, як минулих епох, так і сучасності. А сьогодні школа готує людину, якій важко вписати себе в цей складний оточуючий світ.

У чому основні протиріччя нинішньої освіти? Традиційне розділення школою цілісних знань на окремі дисципліни, що закріплено і в системі вищої освіти, призвело до втрати самого суб'єкта освітньої діяльності людини. Має місце конфронтація суб'єкта освіти і системи, концепції і практики освіти. Практично втрачено необхідність відповідності між біосоціальною природою людини та її погребамися в адекватній їй системі освіти. Втрата відповідності призвела до насилля з боку системи. А будь-яке насилля відкидає саму сутність людинознавства.

Доречно нагадати вихідні константи освіти, розроблені Я.А. Коменським: «Фундаментальною ідеєю його педагогіки є пансофізм, тобто узагальнення набутих цивілізацією знань і донесення цих узагальнених знань через школу рідною мовою до всіх людей незалежно від суспільної і расової приналежності. Наступним, на чому він наголошує, є необхідність, збагачення свідомості

дитини у практичній взаємодії з об'єктами, явищами і подіями навколишнього СВІТУ завдяки її чуттєвому сприйняттю. Згідно з його теорією еволюції дитини, у природі й у навчанні та вихованні все має відбуватись завдяки саморозвитку, будь-яке насильство протиприродне. Тим самим Я.А. Коменський першим у логічній послідовності обґрунтував принцип природовідповідності: людина – частина природи і має підкорятись її загальним законам, що діють як у світі рослин і тварин, так і в суспільстві, будь-яка діяльність дитини має враховувати її можливості.

За Я.А. Коменським, система навчання і виховання дитини ґрунтувалась на розробленому ним принципі наочності - "золотому правилі" дидактики - усе, що тільки можливо, слід надавати для сприйняття дитини її відчуттями. Тим самим, він не визнавав механічного запам'ятовування дітьми навчального матеріалу, а наголошував на створенні умов, із обов'язковим врахуванням вікових можливостей дитини, для свідомого навчання, основою якого є шлях від абстрактного до конкретного, від простого до складного, вивчення нового навчального матеріалу в логічній єдності з уже вивченим.

Важливою позицією Я. А. Коменського є вимогливість до якості засвоєного навчального матеріалу, на основі його логічного і поступового засвоєння, виконання вправ і обов'язкового повторення, розвитку дитячої допитливості й інтересів.

В організаційно-педагогічному контексті Я. А. Коменський є засновником класно-урочної системи, у межах якої кожен урок повинен мати свою гему і своє завдання.

Не менш важлива роль належить Я.А. Коменському в розвитку теорії виховання, яке за його концепцією, має три основні завдання: пізнання себе і навколишнього світу (розумове виховання); управління собою (моральне виховання); устремління до Бога (релігійне виховання)»

Сьогодні повсякчас декларується важливість інформатизації та комп'ютеризації в суспільстві, без належної уваги до проблем самореалізації, самовиховання та педагогічної, якщо хочете, енергоінформаційної дії на молоде покоління. Не можна забувати про світоспоглядні функції знань, які здатні виконувати регулятивну функцію в діяльності та поведінці людини, перетворюючи знання на переконання. Крім цього виникають нові проблеми, пов'язані зі здоров'ям молодшої людини. Це проблеми гіпокінезії та суто екологічні, коли молода людина, її фізичний і психічний стан суттєво впливає на довкілля (забрудненість продуктів харчування, води, зовнішні слабкі техногенні електромагнітні поля тощо). Зовсім нові проблеми виникають перед людиною в зв'язку зі шкідливим впливом на людину Інтернету (різке кількісне збільшення отримуваної інформації та її негативний характер). Вік суцільної інформатизації призводить до появи нав'язливих страхів. Перевтома від комп'ютерної та телевізійної техніки викликає головний біль, блювання, погіршення зору, страх замкненого простору тощо. Крім цього, виникають нові соціально-екологічні проблеми, пов'язані із впливом слабких техногенних електромагнітних полів, іонізацією повітря в приміщенні, де працює комп'ютер, що негативно впливає на організм людини.

Нова ера інформатизації, комунікації та глобальних мереж вимагає нової філософії освіти, зміни парадигми педагогічного мислення, перегляду категорійного апарату педагогіки, трансформації педагогічної практики. Сьогодні дошкільна, середня та вища освіта - швидше засіб закріплення і відновлення існуючих соціальних і екологічних структур, ніж механізм удосконалення індивіда, колективних цінностей і знань, які б дали змогу людині будувати своє життя. На освіту, покладена функція відновлення ресурсів для економіки, натомість центральним пунктом освіти має стати створення людини, її всебічне вдосконалення.

Система освіти не здатна асимілювати зміни, що відбуваються у світі. Вона не мислить своєї випереджаючої, соціально моделюючої ролі, а тому не здатна виконувати сьогодні такі функції в суспільстві. Суспільство приречене жити в потоці оновлювальних знань. За останні десятиліття знання оновлюються кожні шість років. Потрібно перебудовувати громадську свідомість на нові принципи й завдання освіти на швидше, оперативне набуття нових знань і досвіду.

Новою переорієнтацією освіти повинно стати уявлення про результати загальноосвітньої системи: виховання цілісного, здорового мислення людини, постачання її ефективними інструментами для самостійного вибору свого місця в системі природа-суспільство, для уміння ставити цілі, вибирати засоби і бачити наслідки своїх дій. Ідеал самореалізації особистості в усіх сферах людського життя повинно стати генеральною метою функціонування загальноосвітньої системи.

Освіта, як розуміється, - це єдність філософії освіти та соціального інституту освіти, повинна враховувати сучасні раціоналістичні та ірраціональні моменти і будуватись на розумінні того, що ефективна технологія освіти лише відображає природні закономірності функціонування людської особистості як системи.

Система освіти повинна стати інструментом реальної підготовки до життя та засвоєння передових технологій.

Зазначимо, що процеси виховання та навчання суміжні. Онтологічно навчання та виховання є процесами формування, закріплення і набуття досвіду в системі природа-суспільство. Виховання як набуття етичних норм поведінки людини в суспільстві і природі є більш загальним і включає в себе навчання як набуття знань у конкретних природних і соціальних умовах. А по суті, - це разом виховання мислення і свідомості. Виховання мислення на сучасному етапі має ідеалом цілісне сприйняття світу як природодоступності або біологічну адекватність.

На жаль, реальності сьогодення нашого українського життя з його кризовою екологічною ситуацією, з важким переживанням наслідків Чорнобильської катастрофи змушують визнавати екологічні знання одним із найважливіших напрямів освіти і навчання сьогодення. Ще в 1990 році Сесія Генеральної асамблеї ООН розробила спеціальну програму розвитку екологічної освіти. В Указі Президента України від 1995 року пропонувалось розробити концепцію гармонізації людини з природою. За даними Міністерства освіти і науки України з 1988 року в країні створена система екологічної освіти, яка, якщо й діє, то дуже формалізовано. До цього часу немає чіткого усвідомлення тієї надважливої ролі та змісту екологічної освіти в суспільстві, від якої залежить саме існування держави як екосистему.

Система освіти суспільства - це основа формування фізичного і психічного (духовного) здоров'я людини, суспільства в цілому. На наше глибоке переконання

вся існуюча система освіти в державі повинна екологізуватись. Через систему навчання й освіти має екологізуватись суспільство. Природа створила Людину і на цій основі повинна будуватись екологізація суспільства. Природа не заклала в психічну і соціальну організацію людини нічого, що попереджувало би знищення природного оточення. Лише Природа є авторитетом вирішення соціальних проблем суспільства. Кожна людина повинна навчитись так керувати собою, щоб стати необхідною часткою біосфери – ноосфери. Іншого шляху для людини немає. Концепція ноосферного шляху розвитку суспільства органічно включає в себе концепцію ноосферної освіти як нової парадигми освіти в цілому. Концепція ноосферної освіти - це система науково-теоретичних, гносеологічних, методологічних і практичних поглядів на природу освіти та можливості її ефективного досягнення в суспільстві на етапі ноосферного переходу.

Ноосферна освіта

Ноосферна освіта – це еволюційно новий етап в розвитку освіти, що продовжує її удосконалення на сучасній науковій базі;

- це системна технологія організації навчальної діяльності,
- це нова педагогічна система ХХІ століття,
- це система, що враховує фізичні і психічні особливості дитячого, підліткового, юнацького організму,
- це система, що ввібрало в себе кращі зразки вітчизняної, зарубіжної педагогіки (Песталотці, Дістервег, К. Ушинський, В. Сухомлинський),
- це система, що збагачена Законами світу і впливаючи на ми з них Законами освіти,
- це все те, що не може бути використаним проти людини і людства, а несе біосфері Землі, людству – життя, творчість на благо природи і майбутніх поколінь,
- це система, що орієнтується на праву і ліву півкулю пізнання світу, формування свідомості.

Ноосфера – це сфера розуму, духу, духовності.

Для ноосферної освіти характерні риси:

- системність,
- цілісність.

Мета ноосферної освіти – системне, цілісне ліво і правопівкульне мислення, що оздоровляє весь організм.

Результати ноосферної освіти – фізично, морально, психічно здорова людина, що користується цілісним мисленням.

Інструмент переходу – еволюційно дозрівші можливості 5 контурів мозку.

Які нові підходи до організації уроку впливають із ноосферної парадигми освіти?

Відразу хочу зауважити, що ноосферна парадигма в освіті – це філософія розвитку освіти, що базується на еволюційній основі. Все те краще, що вироблено педагогічною спільнотою, зберігається. Кращі надбання педагогічної практики увібрала в себе ця система. Єдине, що відрізняє її від інших – на першому місці – припродовідповідність освіти відповідно до Законів Всесвіту, що базуються на досвіді релігії, духовності, космічних і природних законах та на порадах для самого себе.

Ці Закони нам дала наука на порозі III тисячоліття, це питання окремої розмови.

Ноосферний урок має розпочинатися з релаксації.

Релаксація – позбавлення від емоційної напруги, коли дитина сильно схвильована, збуджена або, навпаки, пригноблена, унаслідок чого виникає надлишкова напруга в окремих групах м'язів; це стан спокою, розслаблення, що виникає у суб'єкта внаслідок зняття напруження.

Цей етап уроку продовжується – 1 хвилину.

На даному етапі вчитель може запропонувати такі вправи:

- Погляньте на вазон, що змінилося в ньому (розцвіла квітка). Які емоції вона у Вас викликала?
- Розгляньте папку з малюнками, що у Вас на парті (5-10 малюнків пейзажу різних пір року). Виберіть той, який Вам найбільше сподобався. Чому Ви обрали саме цей малюнок (викликає радість, хочеться летіти, спокій, гармонію душі; прийде Новий рік і Різдво Христове, а з ними подарунки і т.д.).
- Прослухайте музику.
- Прослухайте поезію.
- Що нового з'явилося на дошці (кетяг калини).

Ці вправи включають в роботу праву півкулю, емоційний стан дітей сприятливий для подальшої роботи, для включення лівої півкулі головного мозку.

Після цього можу приступити до оголошення теми, мети, завдань уроку та мотивації.

Для цього по можливості, пропоную учням розглянути малюнок із «жовтої папки».

На уроках правознавства в цій папці можуть при різних темах бути малюнки:

- Паспорт громадянина України – при вивченні теми «Права, свободи і обов'язки громадянина України, громадянство».
- Будинок і зал засідань Верховної Ради – вивчення теми «Законодавча влада України».
- Портрет Президента – тема «Глава держави».
- Будинок Кабінет міністрів – виконавча влада України.
- Фотокартка сільської ради – тема «Органи місцевого самоврядування».
- Різні грошові купюри, приміщення Національного банку – фінансове право.
- Обробіток землі – земельне право.
- Робота ДАІ, СЕС – адміністративне право.
- Затримання хулігана або малюнок колонії – кримінальне право.

Дітям запитання: «Чому сьогодні в «жовтій» папці цей малюнок? Які образони він у Вас викликає? Як вони можуть бути пов'язані з темою і завданням уроку?»

Розглянувши малюнок будинку Верховної Ради, та зал засідань Верховної Ради учні відповідають:

- мова піде про Парламент,
- Парламент України – Верховна Рада,
- Мова піде про Закони України
- Конституція України і Верховна Рада,
- Більшість і опозиція.

В декого це асоціюється з «бійками», кадровими призначеннями т.і.

Після цього вчитель та учні чітко можуть сформулювати перелік завдань уроку, виробити його мотивацію.

Ноосферна парадигма освіти ставить конкретні завдання по актуалізації опорних знань, яка 100% має бути направлена на те, щоб допомогти учням засвоїти новий матеріал (слабо встигаючим, тим що пропустили попередні уроки).

Таким чином на цих етапах уроку гармонійно включається права і ліва півкуля головного мозку, що сприяє кращому запам'ятовуванню і розвитку мислення. При цьому не забуваємо, що 90 % інформації дитина сприймає через зорову сенсорну систему, тому основні поняття уроку мають бути виписані на дошці.

В даній темі «Законодавча влада» при визначенні завдань уроку на дошці поняття: «парламент, Верховна Рада, кнесет, рейхстаг, меджліс»; Бікамералізм, законодавча влада, законодавчий орган.

Поняття повторюються не один раз, щоб перенести їх в довготривалу пам'ять.

При здобутті нових знань, вмінь і навичок вчитель має пам'ятати, що на уроці необхідно використати не менше 3 методів навчання.

А.С. Макаренко: «тільки сукупність методів приводить до досягнення мети навчання;» «жоден із засобів не може бути гарним чи поганим, якщо він вирваний із усієї системи засобів; вирішальним моментом є логіка та дія всієї системи, гармонійно організованої.»

Вчитель правознавства на протязі уроку має домогтися того, щоб учні засвоїли від 10 до 20, а то і більше понять, термінів, ознак, властивостей. Це дуже велике навантаження на ліву півкулю. Тут, як ніколи, треба пам'ятати про можливості і прийоми довготривалої пам'яті.

- робота із словником (запишіть визначення, знайдіть визначення, складіть перелік термінів, розв'яжіть тести; проаналізуйте поняття, складіть схему до поняття);
- складіть синкан
- 1) Іменник :Верховна Рада
- 2) Прикметник : єдиний, законодавчий
- 3) Дієслово (опис дії) : приймає закони
- 4) Фраза про особистісне ставлення до теми : має служити народу
- 5) Синонім до іменника 1 : парламент
- складіть схему класифікації парламентів (за підручником);
- складіть схему функцій парламенту (за розповіддю вчителя);
- що спільного, що відмінного у поняттях ратифікація, денонсація;
- за 4 розділом Конституції України дайте відповіді на питання :
- 1. Визначте, що таке Верховна Рада України
- 2. Доведіть, що Верховна Рада України – первинний орган, представницький, колегіальний, професійний
- 3. Класифікуйте Верховну Раду
 - А За структурою
 - Б За обсягом повноважень і компетенцій
- 4. Яку структуру має український парламент?
- 5. Визначіть кадрові повноваження українського парламенту
- 6. В чому виражається контрольна функція українського парламенту?
Можна вказати до кожного питання статті Конституції.

У всіх випадках кожне поняття, ознака, властивості проговорюються вчителем, учнями, а також використовується прийом роботи постійних пар (вивчене учень розповідає товаришу і навпаки).

Обов'язковим є етап рефлексії (самооцінки), коли учні пригадують завдання уроку і дають відповідь, що вдалося, а що ні на уроці.

Рефлексія проводиться в усній або письмовій формі. Письмова форма дає змогу проаналізувати рівень засвоєння матеріалу учнями всього класу. Ефективними є завдання: вставити пропущені терміни, поняття, ознаки, порівняти; скласти тести; скласти план виступу; написати есе по запропонованій темі; скласти таблицю; підібрати ситуації, які б ілюстрували поняття; історію поняття, питання; висловити свою думку; аргументувати власну думку по питанню; підтвердити відповідь нормативними поняттями; відредагувати текст; виправити помилки. Продуманим має бути етап домашнього завдання. Завдання мають бути конкретними, посилюючими для учнів класу, якщо даються письмові завдання – вони мають бути аргументованими, потрібними для учня та для зміцнення дидактичної бази кабінету.

Ноосферний урок має закінчуватися тим, що учні усвідомлюють єдність тіла і душі, розуміють, що урок сприяв розвитку їх інтелекту, духовності, що є найважливішим людським скарбом. За словами Г. Сковороди : «З усіх скарбів знання – найкращий. Його не можна ні загубити, ні вкрасти, ні знищити.»

Учитель має пам'ятати, що крім завдань уроку, які він виробляє з учнями, є ще мета уроку, яку не завжди доцільно повідомляти учням, що в основі своїй передбачає розвиток ключових і предметних компетентностей.

- 1) Інформаційно-правова – працювати з НПА, довідником, організувати самостійний пошук.
- 2) Юридичного мовлення – плани, есе, таблиці, усні і письмові відповіді.
- 3) Правової логіки – виділяти головні ознаки, складові елементи понять, тлумачити, аналізувати, узагальнювати.
- 4) Аксіологічно-правова – формувати ставлення до права як великої цінності, порівнювати дії з точки зору закону.
- 5) Компетенції практичного спрямування – вміння застосовувати знання для наведення прикладів, розв'язку тестів, задач.

Виховна мета уроку завжди ставить питання формування громадянської, політичної компетентності, ціннісних орієнтацій в сучасному світі; прагнення жити за Законами Природи, дбати про власне здоров'я (валеологічна компетентність).

Важливим в нашій роботі є забезпечення акмеологічного підходу – прагнення досягти своєї вершини, свого «акме» вчителем і вихованцем.

Ноосферна парадигма в освіті вимагає від вчителя високої підготовки до уроку. Готуючись до уроку, постійно переглядаю «Методику викладання правознавства в школі в опорних схемах і таблицях» Г.В. Кашкарьова, психологічні особливості учнів, вимоги до викладання для ліво- і правопівкульників, дані психолога про типи темпераменту учнів класу та особливості сприймання кожним типом.

Для оптимізації успішної підготовки до уроків прагну систематизувати матеріал, що є в моєму користуванні.

На сьогодні це матеріал, що допомагає порівнювати, визначати відмінності, особливості понять, теорій, правил, закономірностей, принципів т. і.

Складається матеріал текстів до кожного уроку для індивідуальної перевірки учнів під час рефлексії типу : виправити, вставити. Наприклад

Заповніть пропуски в тексті:

Законодавча влада - ...

Що має риси: ... характер, ... характер; ... первинний характер; верховенство ..., характер її діяльності ...

В різних країнах парламенти мають різні назви:

Запишіть назву парламенту	Запишіть країну
США Україна Росія Ізраїль Німеччина	Риксдаг Сейм

Юриспруденція класифікує парламенти за ... і ...

В структуру парламентів входять: ..., ..., ...;

До повноважень парламенту відносяться функції:

...	В слабкому класі вміщуються слова для заповнення пропусків
--------------------------	--

При допомозі учнів створюються словники до кожної теми та наочні таблиці.

Зібрано різноманітні тестові матеріали.

Важливу роль відіграють творчі завдання типу :

- скласти етичний кодекс сучасника
- намалювати комп'ютерну презентацію
- складіть тези виступу
- складіть кросворд
- підготуйте реферат
- дайте письмову пораду...
- проведіть експрес-опитування
- складіть пам'ятку ...
- напишіть проект звернення
- підготуйтеся до дискусії
- уявіть себе ... Що ви скажете з трибуни
- якби я був ... , мої перші рішення, НПА
- розкрийте зміст висловів
- скласти шпаргалку за темою
- малюйте схему
- складіть словник до теми
- складіть алгоритм дій «Порушено ваше право...»
- складіть завдання для правознавчого диктанту
- складіть пам'ятку «Як розв'язувати юридичні задачі» т. і.

Ноосферна парадигма в освіті спонукає нас до дій. Це вимога і компетентнісного підходу до навчально-виховного процесу. Це завдання ми маємо розв'язувати засобами позакласної роботи по формуванню правосвідомості і правової культури. Ноосферна освіта – це шлях до духовності.

Духовність – це синтез досконалості, це рух духу до нових висот, це шлях у свій внутрішній світ, це совість, переконання, гармонія. Це – творчий початок, це – взлет душі. Це прагнення до творіння Добра.

Це спосіб життєдіяльності, де пріоритетом є задоволення потреб в пізнанні світу, себе, і, головне, – сенсу і призначення свого життя.

Ріст духовності можливий через самосвідомість, глибоке самопізнання і само зміну.

Саме через правову освіту ми наблизимося до духовності, яка зобов'язує виконувати свідомо Закони природи, суспільства, Духовні та космічні закони.

Саме через них ми маємо формувати духовно розвинену людину – особистість з високим рівнем самоконтролю, що володіє саморегуляцією своїх тілесних відчуттів, думок; це особистість, що здатна до само програмування.

Ми маємо переглянути зміст заходів, що проводяться з правової освіти.

В першу чергу учні, батьки, вчителі мають розуміти свою роль в створенні ноосфери на нашій планеті. Тільки висока внутрішня культура дозволить пам'ятати про права людини, найважливіші людські цінності, людську гідність, не дасть нікому себе принижувати, говорити неправду.

І почати це маємо з вивчення в системі позакласної роботи біблійних заповідей, семи смертних гріхів (М.С. Гончаренко. Духовність. Здоров'я. Освіта. ст. 128).

Законів Світу, Законів Космосу.

Їх тексти легко знайти в інтернеті.

Вчитель правознавства, як і будь-який інший, покликаний сформувати у вихованців такі морально-етичні норми (див. М.С. Гончаренко, ст. 161-162):

- перемогти самого себе
- знайти свій шлях
- пізнати свою душу
- шукати свій шлях, не піддатися спокусам почуттів
- при найменшій перемозі, не думай, що вже досяг мети
- дивитися з увагою на світ, що оточує тебе
- на шляху до знань – контролювати бажання, щоб матеріальні бажання не заповнили душу
- правдивість в думках, словах і ділах
- розвиток в собі безкорисливості
- утримування себе від гордовитості, не упускати можливість постійно робити добро
- мудрість, що дає силу допомагати; воля, що направляє мудрість; любов, що надихає волю, - головні якості духовної людини.

Саме це має бути закладено у виховну мету ноосферного уроку, виховного заходу.

Саме це, працюючи над оновленням змісту правового виховання, ми маємо передбачити в своїх планах.

Ноосферна парадигма в освіті не буде реалізована, якщо ми не змінимо зміст роботи по педагогізації батьків, не допоможемо їм розібратися із проблемами гармонійного мислення, типом нервової системи, не доведемо, що дитина формується ще до її зачаття.

Які можна зробити висновки із сказаного?

1. Нинішній етап розвитку людства характеризується зниженням стану здоров'я учнів. Це стосується центральної нервової системи, вегетативної

- нервової системи, ендокринної, імунної т. і. Виникають хвороби серця, органів травлення, сечовидільної системи т. і.
2. Традиційна освіта погіршує гомеостатичну рівновагу, проведені після уроків перевірки дітей говорять, що стан їх систем погіршується, особливо дітей, які добре навчаються.
 3. Ноосферна технологія освіти, яка включає гармонійну роботу лівої і правої півкуль головного мозку ведуть до поліпшення функціональної активності всіх органів і систем, тобто є здоров'я зберігаючою технологією. Довгий процес використання ноосферних технологій забезпечує поліпшення здоров'я учнів.
 4. Керівникам шкіл, вчителям, батькам, учням варто негайно перейти до вивчення ноосферної парадигми і поступово впроваджувати в життя (в міру відпрацювання елементів).
 5. Методистам по крупинці збирати досвід ноосферної освіти і нести його в педагогічне середовище.

Використана література

1. Гончаренко М.С....Ноосферна освіта – ключ до здоров'я, М – Х. 2011 Р.
2. Гончаренко М.С. Духовність, здоров'я, освіта. Навчальний посібник. Х. 2011 р.
3. Гончаренко М.С. , Лукпаренко С.С.. Валеопедагогічний словник. Х, 2009 р.
4. Кашкарьов Г.В. Методика викладання правознавства в школі в опорних схемах і таблицях. «Основа», 20011 р.
5. Наровлянський О.Д. Правознавство.10 кл. (профільний рівень), К. 2011 р.
6. Гавриш С.Б. ...Правознавство. 11 кл. (профільний рівень), К. 2011р.
7. Сутковий В.Л. ...Правознавство (практичний курс), К. 2009 р.
8. Пустовіт Г.П. «Методи навчання і виховання як дидактична категорія в історико-педагогічному ракурсі». «Вересень» № 1-2, 2011 р.

